

Estatuts català i basc, preservar les diferències

Els partits polítics catalans s'afanyen a cercar elements que remarquin les diferències entre les propostes per als nous estatuts català i basc. Temen que la tempesta política generada amb l'aprovació de l'anomenat pla Ibarretxe enrareixi el ja tens clima polític espanyol i dificulti encara més el camí que ha de recórrer el nou text estatutari.

Durant l'any passat els afers de la política catalana van anar-se situant enmig del debat polític espanyol. Primer va ser l'acord tripartit de govern entre el PSC, ERC i ICV, el que va encendre els llums d'alarma dels sectors espanyols menys proclius a replantejar l'estructura territorial de l'estat. Després, els debats impulsats també des de Catalunya —la reforma de l'Estatut i del sistema de finançament, la presència del català a les institucions europees i espanyoles... El protagonisme dels grups parlamentaris catalans al Congrés de Diputats (CiU, ERC i els diputats d'ICV dins del grup IV, format amb EU) també ha fet posar la política catalana al centre de l'espanyola. Però la inesperada aprovació del projecte de nou Estatut polític al Parlament Basc, conegut com a pla Ibarretxe, ha tornat a situar de nou la qüestió basca al bell mig de l'agenda de l'estat i ha acabat d'excitar la classe política i mediàtica espanyola.

L'enrariment d'ànims en l'estat espanyol no és òbviamen el millor context per al procés de redacció del nou Estatut de Catalunya, iniciat ja fa uns mesos. És per això que gairebé a una sola veu, tots els partits polítics catalans s'han afanyat a remarcar les diferències entre els dos processos iniciats a Catalunya i al País Basc per a reformar els propis estatuts. De fet, malgrat els posicionaments diferents davant la proposta basca, expressions com "la contaminació" o "les interferències" de la via basca en la cata-

lana han estat una coincidència entre representants polítics de totes les formacions catalanes.

Maneres diferents per a fons comuns. El fet és que la proposta aprovada, amb una majoria de vots, al Parlament Basc i els objectius que es plantejgen els partits catalans per al nou text estatutari tenen arguments de fons en comú: la millora de l'autogovern i el reconeixement de la pluralitat nacional de l'estat. De manera que des de Catalunya es podran matisar alguns aspectes del projecte d'Estatut basc, com ara la metodologia, però serà molt difícil fer una crítica de fons de la proposta basca sense entrar en contradiccions amb les línies bàsiques dels objectius del futur projecte estatutari català.

Només cal recordar la visita que Pasqual Maragall va fer a Vitòria-Gasteiz. El president de la Generalitat de Catalunya es va reunir amb el mandatari basc en visita oficial al palau d'Ajuria Enea, seu del Govern basc, el passat 18 de juny. En la compareixença pública posterior a la trobada, Maragall va expressar la convicció que el projecte de reforma de l'Estatut de Catalunya i el del pla Ibarretxe "acabarien convergint". Tot i això, en la mateixa compareixença, també reconeixia que, si bé les dues propostes eren similars en continguts, eren molt diferents en les formes.

L'argument de les formes és un dels que més s'ha utilitzat a Catalunya per

Trobada dels líders dels partits parlamentaris catalans, el 12 de novembre de 2004, a Miravet (Baix Ebre), per fixar els termes per al debat del nou Estatut. En primer terme, P. Maragall, darrere, J. Saura (ICV), J. L. Carod-Rovira (ERC), A. Mas (CIU), M. de Madre (PSC) i J. Piqué (PP).

distanciar el procés de redacció de l'Estatut català de l'aprovació del nou text basc.

A Catalunya, una ponència parlamentària integrada per totes les formacions polítiques –inclòs el PP– és qui prepara l'articulat que el ple del Parlament català haurà de debatre. La ponència, a més, va començar després de rebre les exposicions i propostes de diferents representants d'àmbits socials, econòmics i culturals catalans i també compta amb mecanismes per a la participació ciutadana en el procés de redacció del nou text.

Potser per aquest consens indiscutible amb el qual treballa a Catalunya, en contrast a l'oposició radical dels socialistes bascos i dels populars a la iniciativa d'Ibarretxe, el PNB s'ha afanyat a remarcar que el pla Ibarretxe –ara ja la proposta del Parlament Basc– no és independentista, sinó una proposta per reformular les relacions entre l'estat espanyol i el País Basc. Un argument que

intenta treure ferro a la reforma de l'Estatut basc.

Canvi de ritme. Ja abans de l'aprovació del projecte d'Estatut al Parlament Basc, algunes forces polítiques catalanes,

El president català va reconèixer, el juny passat a Vitòria, les coincidències de fons, però no de forma, entre el projecte basc i català

especialment les tres del Govern, havien expressat la necessitat d'accelerar el ritme de treball de la ponència que ha de redactar el nou Estatut. Amb acceleracions o sense, la ponència ha deixat ja mig embastats els treballs referents al títol estatutari de drets i deures. Encara queda, i aquest serà un dels punts més complexos de l'escrit, el capítol referit a les competències, un dels àmbits on poden sorgir més diferències i que més pot incomodar l'executiu espanyol.

El fet és que l'aprovació inesperada del pla Ibarretxe comporta també inevitablement un canvi en els ritmes del procés d'elaboració del nou Estatut. La hipòtesi generalitzada de la inviabilitat del projecte del lehendakari al Parlament basc feia preveure un context polític en el qual el debat de l'Estatut català seria el primer a arribar a la cambra espanyola, si s'hi arribava a un consens parlamentari suficient a Catalunya.

Ara, però, amb el nou context, la redacció del nou Estatut català té un ele-

ment nou de pressió que pot arrossegar un llast condicionant. El paper complicat dels socialistes catalans, que han d'aconseguir un redactat que no frustri les expectatives que s'han generat a Catalunya amb el nou text estatutari, que ahora no posi en un atzucac el Govern de Zapatero, és ara encara més delicat. Al mateix temps, la determinació del nacionalisme basc en la defensa del projecte del nou Estatut aixeca el record de les negociacions durant la primera transició, en la qual els negociadors bascos van aconseguir un model estatutari amb un nivell de competències superior a l'aconseguit pels catalans.

Per això, totes les forces polítiques catalanes, però especialment el PSC així com CiU i ERC, mostren un especial interès per desvincular els processos basc i català. Les comparacions sempre han resultat odioses i només fan que afegir pressió als uns i als altres.

Val a dir, però, que entre representants de diverses formacions catalanes, s'apunta a un possible context propici per al procés del nou Estatut català. Segons aquestes interpretacions, el soroll que es genera amb el debat al voltant del pla Ibarretxe pot ser una bona ocasió per fer via, d'una manera més desapercibuda, amb el nou text estatutari català. Com a exemple, l'acord de la setmana passada, pel qual la ponència de l'Estatut fixava, en el capítol de drets i deures, el coneixement del català com un deure (i no com a un dret, establert fins ara) tal com passa amb el castellà a la Constitució espanyola. Aquest acord, probablement, un parell o tres de setmanes enrere hauria omplert moltes pàgines i minuts de la premsa de Madrid.

Les esquitxades del xàfec espanyol. És inevitable que la tensió política espanyola pot afectar directament el desenvolupament polític català. Ara per ara, el PP, en la reunió mantinguda divendres passat, 14 de gener, entre Mariano Rajoy i el president espanyol, ja ha ofert un pacte al PSOE per evitar la influència de les "minories". El PP ha optat per mantenir una estratègia de confrontació radical amb les peticions de millora d'autogovern fetes des de Catalunya i el País Basc. Aquesta fór-

Trobada entre el president basc, Juan José Ibarretxe, i el català, Pasqual Maragall, a Vitòria, el 18 de juny de 2004, a les portes del Palau d'Ajuria Enea.

mula política sap que li genera un rèdit electoral. El PSOE ho té difícil per competir amb el PP en aquest àmbit, però també té clar que, davant una part important de l'electorat espanyol, no pot semblar que cedeix al "xantatge nacionalista" català i basc.

Les ofertes de pactes. Afegits a la pressió radical del PP, i a diferència de l'època de Felipe González, quan governava en minoria, ara el PSOE es troba amb uns models de nacionalisme que ja no advoquen per l'*statu quo* autonòmic, com CiU o el PNB de llavors. Avui, els socialistes espanyols es troben amb un nacionalisme basc que ha reforçat el seu perfil sobiranista i l'emergència d'un nou grup parlamentari català, el d'ERC, obertament independentista.

El model de relació de les forces majoritàries espanyoles amb els anomenats nacionalismes perifèrics ha canviat. Les fórmules que havien resultat còmodes per a UCD, en el seu temps, PSOE i PP, quan governaven en minoria amb el suport del nacionalisme basc o català, a canvi de traspassos concrets de competències o d'inversions (que no sempre s'acomplien), ha entrat en crisi. La comoditat d'aquell paradigma polític fa que amplis sectors del PSOE enyorin els temps de relació amb CiU. Conscients d'això, la federació nacionalista ha ofert

en més d'una ocasió "la seva experiència" per a donar estabilitat al Govern de Rodríguez Zapatero. Una oferta que permetria a CiU de recuperar protagonisme polític en el paper d'interlocutor del catalanisme amb l'executiu espanyol. I una oferta que molts socialistes voldrien en Madrid, però que, per contra, en Catalunya, deixaria en una situació complicada el PSC, on governa amb ERC i ICV.

També ERC es planteja d'oferir acords de govern amb el PSOE. La formació republicana especifica que és per evitar que un acord amb el PP pugui bloquejar les iniciatives que des de Catalunya es volen promoure en matèria d'autogovern i finançament. Aquest acord que proposa Esquerra inicialment es va plantejar per un any, tot i que no es tanca la porta a un acord més ampli, sempre que serveixi per afrontar una reforma de l'estat en profunditat, que permeti atènyer realment un reconeixement de la seva plurinacionalitat. Vistes les reaccions davant la proposta de nou Estatut basc, és difícil d'imaginar, ara per ara, un pacte de profunditat entre PSOE i ERC. A més, un acord d'aquesta naturalesa podria comportar un desgast dels socialistes entre l'electorat espanyol.

Enric Rimbau